

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU HÜKÜMLÜ VE TUTUKLU HAKLARINI İNCELEME ALT KOMİSYONU

Mardin E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu ve Midyat M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu İnceleme Raporu

**28. Dönem 2. Yasama Yılı
2023**

EGEMENLİK KAYITSIZ ŞARTSIZ MİLLETİNDİR

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ	2
2. İNCELEMENİN KONUSU VE AMACI.....	2
3. İLGİLİ DÜZENLEMELER	3
4. İNCELEMELERDE İZLENEN USUL	3
A. Genel Olarak.....	3
B. İnsan Haklarını İnceleme Komisyonuna Yapılan Başvurular	4
5. İNCELEMELER	4
A. CEZA İNFAZ KURUMU HAKKINDA BİLGİLENDİRME	4
a. Mardin E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Hakkında Bilgilendirme	4
b. Midyat M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Hakkında Bilgilendirme	5
B. HÜKÜMLÜ VE TUTUKLULARLA YAPILAN GÖRÜŞMELER, ULAŞILAN TESPİTLER VE SONUÇLAR.....	6
a. Mardin E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu	6
b. Mardin M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu	8
6. DEĞERLENDİRMELER.....	9
a. İnfaza Hâkim Olan Temel İlkeler	10
b. Kurum Kapasitesi.....	11
c. Beslenme	11
d. Çocuğu Okula Gidenlerin Ziyaretlerinin ve Telefon Haklarının Hafta Sonuna Alınması 11	
e. Muayene, Tedavi ve Hastaneye Sevk.....	12
f. Süreli veya Süresiz Yayınlardan Yararlanma	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
g. Radyo, Televizyon Yayınları ile İnternet Olanaklarından Yararlanma	14
h. Ziyaret Sürelerinin Fiilen Kullandırılması	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
i. Kendi İstekleri ile Nakil	15
j. İyi Hâl Değerlendirmesinin Yapılmaması	16
r. Dilekçe Hakkının Kullanılması	18
s. İnfaz Koruma Memurlarının Durumu.....	18
7. SONUÇ	19

1. GİRİŞ

TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun 28'inci Yasama Dönemi 1'inci Yasama Yılı'nın 5 Temmuz 2023 tarihli 2'nci toplantısında kurulan Hükümlü ve Tutuklu Haklarını İnceleme Alt Komisyonu, 18/11/2023 tarihinde Mardin E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda ve Midyat M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda incelemelerde bulunmuştur. İncelemeye Hükümlü ve Tutuklu Haklarını İnceleme Alt Komisyonu Başkanı ve Afyonkarahisar Milletvekili İbrahim YURDUNUSEVEN, Adıyaman Milletvekili Abdurrahman TUTDERE, Adıyaman Milletvekili Mustafa ALKAYIŞ, Bursa Milletvekili Mustafa YAVUZ, Diyarbakır Milletvekili Mehmet Sait YAZ, İstanbul Milletvekili Adem YILDIRIM, Şanlıurfa Milletvekili Mahmut TANAL ile yasama uzmanları Ahmet KAYMAZ ve Kevser ELMALI AYDİLEK iştirak etmiştir.

2. İNCELEMENİN KONUSU VE AMACI

Dünyada ve ülkemizde insan haklarına saygı, bu konudaki gelişmelerin izlenmesi suretiyle uygulamaların bu gelişmelere uyumunun sağlanması ve başvuruların incelenmesi amacıyla kurulan İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, 05/12/1990 tarihli ve 3686 sayılı İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Kanunu uyarınca görevleriyle ilgili olarak bakanlıklar ile genel ve özel bütçeli dairelerden, mahalli idarelerden, muhtarlıklardan, üniversitelerden ve diğer kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşlardan bilgi isteme ve buralarda inceleme yapma ve ilgililerini çağırıp bilgi alma yetkisine sahiptir (m. 5). Komisyon, incelemelerini kendisi yapabileceği gibi alt komisyonlar kurmak suretiyle de yapabilmektedir (m. 6).

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu bünyesinde yukarıda zikredilen hükümler uyarınca kurulan Hükümlü ve Tutuklu Haklarını İnceleme Alt Komisyonu, mevzuat ve uygulamadan kaynaklanan insan hakları ihlallerinin incelenmesi amacıyla ceza infaz kurumları ve tutukevlerinde incelemelerde bulunmaktadır.

Alt Komisyon hem uluslararası hukuk hem de iç hukuk düzenlemelerini göz önünde bulundurmak suretiyle yaptığı incelemelerde; tespit ettiği ihlal ve sorunların giderilmesi, ihlal veya sorun yaşanmayan alanlarda ise mevcut koşul ve imkânların daha da iyileştirilmesi amacıyla atılması gereken adımlarla ilgili olarak ulaştığı sonuçları, doğrudan ilgisi olması hasebiyle Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü başta olmak üzere diğer ilgili kurum ve kuruluşlarla paylaşmaktadır.

Alt Komisyon, yapılan incelemelerde ceza infaz kurumu görevlilerinin sorunlarını da yerinde incelemek suretiyle bütüncül bir yaklaşımla sorunların tespitine ve çözümüne ilişkin öneriler ve girişimlerde bulunma imkânına sahip olmaktadır.

3. İLGİLİ DÜZENLEMELER

Alt Komisyon, incelemelerini Anayasa başta olmak üzere konuyla ilgili uluslararası ve iç hukuk düzenlemelerinin ışığında yapmakta ve bu hususa büyük önem vermektedir. Yapılan incelemelerde; Anayasa, 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun ve bu Kanuna dayanılarak çıkarılan diğer alt düzenlemeler ile Birleşmiş Milletlerin 13.05.1977 tarihli “*Mahpusların Islahı İçin Asgari Standart Kurallar*”, 09.12.1988 tarihli “*Herhangi Bir Biçimde Tutulan Veya Hapsedilen Kişilerin Korunması İçin Prensipler Bütünü*”, 14.12.1990 tarihli “*Tutuklulara Uygulanacak Muameleler İçin Temel İlkeler*”; Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin 11/01/2006 tarihli ve (2006)/2 nolu “*Hükümlülerin İyileştirilmeleri İçin Standart Asgari Kuralların Avrupa Metni*” (Avrupa Cezaevi Kuralları), Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin “*Cezaevinin Aşırı Kalabalıklaşması ve Cezaevi Mevcudu Enflasyonu Hakkındaki R (99) 22 sayılı Tavsiye Kararı*” ve ilgili diğer mevzuatı dikkate alınmaktadır.

4. İNCELEMELERDE İZLENEN USUL

A. Genel Olarak

Ceza infaz kurumlarında gerçekleştiği iddiasıyla İnsan Haklarını İnceleme Komisyonuna yapılan başvurular, inceleme öncesinde komisyon uzmanları tarafından gerek ceza infaz kurumu tipi gerek ihlal iddiası temelinde sınıflandırılmakta ve yapılan incelemelerde öncelikle göz önünde bulundurulmaktadır. Ayrıca 14/06/2001 tarihli ve 4681 sayılı Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri İzleme Kurulları Kanununun 6’ncı maddesinin birinci fıkrasının (3) numaralı bendi uyarınca tanzim edilerek İnsan Haklarını İnceleme Komisyonuna gönderilen raporlar da yapılan inceleme ve değerlendirmelerde göz önünde bulundurulmaktadır.

Ceza infaz kurumlarında yapılan incelemelerde öncelikle infaz kurumuyla ilgili bilgilendirme toplantısı yapılmaktadır. Bu kapsamda Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Genel Müdür Yardımcısı Mehmet YILMAZ, Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü Daire Başkanı Serkan BAŞOK ve diğer yetkililerin de katıldığı

bilgilendirme toplantısında ceza infaz kurumları hakkında açıklamalarda bulunulmuş ve sorulan sorularla ilgili bilgi verilmiştir.

Bilgilendirme toplantısından sonra Alt Komisyon, Mardin E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda ve Mardin M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda incelemelerde bulunmuştur.

Yukarıda zikredilen kurumlarda yapılan incelemelerde rastgele seçilen koğuşlarda barındırılanların şikâyet ve talepleri, ceza infaz kurumundan herhangi bir yetkili ve görevli nezareti olmaksızın dinlenmiştir.

B. İnsan Haklarını İnceleme Komisyonuna Yapılan Başvurular

İnceleme yapılan ceza infaz kurumlarından 28'inci Yasama Döneminin başından incelemenin yapıldığı güne kadar İnsan Haklarını İnceleme Komisyonuna; genel olarak sağlık sorunlarıyla yeterince ilgilenilmemesi, tedavilerin geç veya hiç yaptırılmaması, nakil taleplerinin karşılanmaması, kurum personeli tarafından keyfî tutum ve davranışlarda ve kötü muamelede bulunulduğu, fiziki koşulların yetersizliği, hükümlü ve tutukluların sosyal faaliyetlerden ve iletişim imkânlarından yararlandırılmadığı ve tutuksuz yargılanma talepleri hakkında başvurularda bulunulmuştur.

Yapılan başvurulardan bir kısmı özellikle tutukluluk sürelerinin uzun veya tutuklama kararlarının haksız olduğu dolayısıyla tutuksuz yargılanma taleplerine ilişkindir. Söz konusu başvurular, Anayasa'nın 138. maddesi kapsamında yargı organlarının görev alanına girdiğinden ilgililere, İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu tarafından herhangi bir işlem yapılamayacağı bilgisi verilmiştir.

Diğer başvurular ise ilgisine göre uygun görülen kurumlara gönderilmiş ve yapılan inceleme sonucunda Komisyonumuza gönderilen cevaplar çerçevesinde işlem tesis edilmiştir.

5. İNCELEMELER

A. CEZA İNFAZ KURUMU HAKKINDA BİLGİLENDİRME

a. Mardin E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Hakkında Bilgilendirme

Mardin E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu 16.596,66 m²'lik bir alan üzerine inşa edilmiştir. Ceza İnfaz Kurumu 1976 yılında hizmete açılarak aynı yıl hükümlü ve tutuklu kabulüne başlamıştır.

Ceza İnfaz Kurumunda merkezi kalorifer sistemi ve fuel-oil yakıt ile ısınma sağlanmaktadır. Tüm hükümlü ve tutukluların banyo ihtiyaçlarını gidermek ve kişisel eşyalarını yıkamalarını sağlamak için haftanın tüm günleri günde 2 saat sıcak su verilmekte olup, soğuk su ise her gün yeterli miktarlarda verilmektedir.

Kurumda 1 adet hasta koğuşı odası, 1 adet kütüphane odası, 1 adet psiko-sosyal servis odası, 1 adet manevi rehberlik odası, 1 adet derslik odası, 4 adet SEGBİS odası, 1 adet dış tabipliği odası, 1 adet tabiplik (revir) odası ve 1 adet mescit bulunmaktadır.

Kurumda aile hekimi olarak görev yapan 4 doktor, haftanın 4 günü her biri farklı günlerde hizmet vermektedir.

Ceza İnfaz Kurumunda her odanın müstakil havalandırması mevcuttur. E Bloкта yer alan yemekhanede yemekler yapılmakta ve görevli personel eşliğinde koğuşlara dağıtımı yapılmaktadır.

Mardin E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu, 556 tutuklu ve hükümlü kapasiteli olup, artırılmış kapasitesi ise 707 kişidir. Kurumda 2023 yılı itibarıyla, 182 erkek ve 3 kadın tutuklu, 57 erkek ve 1 kadın hükümlü, 409 erkek ve 6 kadın hükümlü olmak üzere, toplamda 658 hükümlü ve tutuklu barındırılmaktadır. Kurumda 0-6 yaş aralığında 3 çocuk anneleri ile birlikte kalmaktadır.

b. Midyat M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Hakkında Bilgilendirme

Midyat M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu 18.369 m²'lik bir alan üzerine inşa edilmiştir.

Ceza İnfaz Kurumu 1996 yılında hizmete açılmış ve aynı yıl hükümlü ve tutuklu kabulüne başlamıştır. Kuruma bağlı olan Açık Ceza İnfaz Kurumu ise 50.223 m² alanda kurulmuş olup, 13/03/2013 yılında tutuklu ve hükümlü kabulüne başlamıştır.

Midyat M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunun ısıtılması, merkezi kalorifer sistemi ile sağlanmaktadır.

Kurumda su otomasyon sistemi mevcut olup, odalara verilen sıcak ve soğuk su miktarı, barındırılan hükümlü ve tutuklu sayısı da dikkate alınarak kişi başına günlük 100 litre sıcak, 200 litre soğuk su olmak üzere hesaplanarak verilmektedir.

Kurum kapasitesi 293 olup, 17.11.2023 tarihi itibarıyla Kurumda 71 erkek tutuklu, 220 erkek ve 3 kadın hükümlü olmak üzere, toplamda 294 kişi barındırılmaktadır. Kuruma bağlı olan Açık Ceza İnfaz Kurumunda ise 220 hükümlü barındırılmaktadır.

B. HÜKÜMLÜ VE TUTUKLULARLA YAPILAN GÖRÜŞMELER, ULAŞILAN TESPİTLER VE SONUÇLAR

a. Mardin E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

Yukarıda bahsedilen bilgilendirme toplantısının ardından Alt Komisyon, Mardin E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda incelemelerde bulunmuştur. Yapılan incelemelerde rastgele seçilen koşullarda ceza infaz kurumundan yetkili ve görevliler olmaksızın şikâyet ve talepler dinlenmiştir.

Kurumda barındırılan hükümlü ve tutuklular tarafından;

Kuruma ilk girişteki aramanın iç çamaşırlarının çıkarılmadan yapıldığı ve elektronik kapıdan geçirildikleri,

Kurumda psikolojik yahut fiziksel şiddete uğramadıkları,

Bazı hükümlü ve tutuklular tarafından yemeklerin kaliteli ve doyurucu bulunmadığı; bazı hükümlü ve tutuklular tarafından ise yemeklerin kaliteli ve doyurucu bulunduğu, yöresel yemeklerin çıkmasından memnun olduğu, kahvaltılardan memnun olduğu,

Anneleriyle kalan çocuklara günlük olarak yumurta ve süt verildiği,

Bazı hükümlü ve tutuklular tarafından, sıcak ve soğuk suya erişimde herhangi bir sıkıntıyla karşılaşılmadığı; bazı hükümlü ve tutuklular tarafından ise günde 3 saat soğuk su ve 2 saat sıcak su verildiği ve bu miktarın yeterli olmadığı,

Televizyon kanallarından genel olarak memnun olduğu ancak daha fazla müzik kanalına, sinema kanalına, Kürtçe ve Arapça yayın yapan kanallara yer verilmesi gerektiği; istenilen gazetelere ulaşımında sıkıntı yaşanmadığı ancak Arapça kitap, gazete ve dergilere ulaşımında sıkıntılar yaşandığı, Meclis TV'nin kanal listesine dâhil olduğu,

Bazı hükümlü ve tutuklular tarafından, görüşlerin fiilen 1 saat olarak kullandırıldığı, bazı hükümlü ve tutuklular tarafından ise görüşlerin 45 dakika ilâ 1 saat arasında kullandırıldığı,

Çocuğu dışarıda olan annelerin telefon görüşlerinin hafta sonu yapılması gerektiği, hafta içi günlerde çocuklar okulda olduğu için görüş imkânının kısıtlandığı,

Kurumda ACEP (Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu Projesi) sisteminin bulunmadığı,

Nakil taleplerinin genel olarak kabul görmediği,

Revire gidildiği zaman şayet doktor talep ederse kelepçelerin çıkarıldığı, Kurum dışına tedaviye gidildiğinde hastanede hükümlü ve tutuklu koğuşı bulunduğu ancak hijyenik olmadığı, Kurum dışına çıkılması gerektiği zaman kullanılan ring araçlarının temiz olmadığı; kimi hükümlü ve tutuklular tarafından genel olarak sağlık hizmetinden ve dış tedavisinden memnun olduğu; kimi hükümlü ve tutuklular tarafından ise özellikle dış tedavisine erişimde sıkıntı yaşandığı,

Aynı kurumda eşi bulunan hükümlü ve tutukluların eşleriyle iç görüş yapmakta bir sorun yaşamadıkları,

Haftada kişi başı 2 kitap değiştirilmesine izin verildiği, odada bulundurulan kitap sayısı ile ilgili bir sorun yaşanmadığı, açık öğretim sınavlarına elektronik ortamda girilebildiği,

Koğuşlarda zeminin beton olduğu ve üşüdükleri, koğuş zeminlerine halı serilmesinin uygun olacağı; ısınmada herhangi bir sorun yaşanmadığı,

Havalandırmadan kanalizasyon kokusu geldiği ve kanalizasyon alt yapısının yenilenmesi gerektiği,

Kurumdan dışarıya gönderdikleri dilekçelere çıkış numarası verilmediği,

Kantinde satılan ürünlerin fiyatlarının yüksek olduğu,

Odalarında kendi radyolarını bulundurabildikleri, FM yahut AM dalga fark etmeksizin radyolarını kullanabildikleri,

Koğuş aramalarının ayda 1 defa yapıldığı, arama yapılırken dışarı çıkarıldıklarını, aramalarda odaların dağıtılması gibi bir sorun yaşamadıkları,

şeklinde şikâyet, talep ve beyanlarda bulunulmuştur.

Kurumda bulunan gümüş atölyesinde inceleme yapılmış, atölyede çalışan usta hükümlü ve tutukluların günlük 110 TL, çırak hükümlü ve tutukluların ise 95 TL yevmiye aldığı bilgisi edinilmiştir.

b. Mardin M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu

Alt Komisyon, Mardin M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda incelemelerde bulunmuştur. Yapılan incelemelerde rastgele seçilen koğuşlarda ceza infaz kurumundan yetkili ve görevliler olmaksızın şikâyet ve talepler dinlenmiştir.

Kurumda barındırılan hükümlü ve tutuklular tarafından;

Kimi hükümlü ve tutuklular tarafından Kuruma ilk girişte yapılan aramalarda iç çamaşlarının çıkarılmadan ve elektronik kapıdan geçirilerek arama yapıldığı; kimi hükümlü ve tutuklular tarafından ise iç çamaşlarının çıkarılarak arama yapıldığı ancak bu durumda da kişiye tulum verildiğı,

Yemeklerin niteliğı ve miktarı konusunda bir sorun yaşanmadığı, yöresel yemeklerin çıkmasından memnuniyet duyulduğı; bazı hükümlü ve tutuklular tarafından ise yemeklerin beğenilmediğı,

Bazı hükümlü ve tutuklular tarafından kitaba ulaşımında ciddi bir sorun yaşanmadığı, Kürtçe kitapların verildiğı; istenilen gazetelere ulaşılabilindiğı, Kurum kütüphanesinden 15 günde bir 3 kitap değışimine izin verildiğı, bir kişinin odasında aynı anda 10 kitap bulundurabilindiğı yönünde; bazı hükümlü ve tutuklular tarafından ise dışarıdan gönderilen kitaplara ulaşımında sıkıntılar yaşandığı, istenilen gazete ve dergilerin getirilmediğı,

Kurumda psikolojik veya fiziksel şiddete uğranılmadığı,

Kurum kantininin erkek ihtiyaçlarına odaklı olarak hizmet verdiğı, kadınlara yönelik ihtiyaç maddelerinin de kantinde bulundurulması gerektiğı; kimi hükümlü ve tutuklular tarafından dış kantinde istenilen malzemelerde herhangi bir sorun olmadığı, kimi hükümlü tutuklular tarafından ise istenilen ürünlere ulaşılamadığı,

Kadın hükümlü ve tutuklular için belli aralıklarla kadın kuaförünün gelmesi gerektiğı,

Hastane sevklerinde doktorun talebi halinde kelepçelerin çıkarıldığı, ancak doktorun rızası olmadığı durumlarda kelepçeli olarak röntgen çekildiğı, doktorların hastaya sağık durumuna ilişkin bilgilendirmede bulunmadığı; dış tedavisine ulaşmakta sorunlar yaşandığı; kimi hükümlü ve tutuklular açısından sağık sorunlarıyla ilgili dilekçelerinin gönderilmediğı; bazı önemli sağık sorunlarında hastane sevklerinin geç yapıldığı,

Temizlik malzemelerinin Korona Salgını döneminde olduğı gibi ücretsiz verilmesi gerektiğı,

Bazı hükümlü ve tutuklular tarafından 4 kişilik koğuşta 10 kişi kalındığı,

Kurumda yapılan oda aramalarının ani olarak gerçekleştiği, arama esnasında bir hükümlü yahut tutuklunun odada bulundurulduğu, aramalarda eşyaların dağıtılması gibi bir sorunla karşılaşmadıkları,

Sosyal ve sportif aktivitelerin arttırılması gerektiği, haftada 1 saat açık havada, 1 saat ise kapalı alanda spor yapabildikleri, diğer koğuşlarda bulunanlarla spor yapmaya imkân tanınması gerektiği; berberlik, kalorifercilik vb. meslek edindirme eğitimlerinin verilmesi gerektiği; bazı atölyelerin kullandırılmasında hükümlü ve tutuklulara ayrımcılık yapıldığı,

Sıcak ve soğuk suya ulaşmada ciddi bir sıkıntıyla karşılaşılmadığı, kışın ısınmada herhangi bir sorunla karşılaşılmadığı; bazı hükümlü ve tutuklular tarafından ise kış aylarında kaloriferlerin randımanlı yanmadığı,

Koğuş değişikliği yapıldığında, hükümlü ve tutuklulara önceki koğuşlarındaki eşyalarının verilmediği,

Kurum İdare ve Gözlem Kurulunun verdiği kararların gerekçeli olmadığı, bu kararların gerekçeli yazılması gerektiği,

Çeşitli nedenlerle Kurum dışına çıkışlarda kullanılan ring araçlarının temiz olmadığı,

Kurumda ACEP (Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu Projesi) sisteminin bulunmadığı, görüşlerin ise 45 dakika civarında yaptırıldığı, 0-12 yaş aralığında bulunan çocukların görüşçü sayısına dâhil edilmemesi gerektiği,

Televizyon sisteminde istenilen her televizyon kanalının bulunmadığı,

Kurumun kanalizasyon alt yapısının belirli aralıklarla temizlenmesi gerektiği, aksi halde taşmaya ve kokuya sebebiyet verdiği,

Kuruma gelen ziyaretçilerin ulaşmada sıkıntılar yaşadıkları, toplu taşıma hattının Kuruma kadar uzatılması gerektiği,

şeklinde şikâyet, talep ve beyanlarda bulunulmuştur.

6. DEĞERLENDİRMELER

Mardin E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda ve Midyat M Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda yapılan incelemelerde gerek Alt Komisyonumuza verilen bilgiler gerek hükümlü ve tutuklularla yapılan görüşmeler bir bütün halinde değerlendirilmiş ve aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Öncelikle ceza infaz kurumlarında şiddet ve kötü muamele yapıldığı yönünde şikâyetle bulunulmamasından Komisyonumuz memnuniyet duymaktadır.

Komisyonumuz öncelikle infaz hukukunun en temel ilkelerine ilişkin kısa açıklamalarda bulunduktan sonra incelemelerde ileri sürülen şikâyet, beyan ve taleplere ilişkin değerlendirmelerde bulunmayı tercih etmektedir.

a. İnfaza Hâkim Olan Temel İlkeler

Komisyonumuz, herkesin yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip olduğuna (Anayasa m. 17/1) ve ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazına ilişkin kuralların hükümlülerin ırk, dil, din, mezhep, milliyet, renk, cinsiyet, doğum, felsefî inanç, millî veya sosyal köken ve siyasî veya diğer fikir yahut düşünceleri ile ekonomik güçleri ve diğer toplumsal konumları yönünden ayırım yapılmaksızın ve hiçbir kimseye ayrıcalık tanınmaksızın uygulanacağına (CGTİHK m. 2/1) dair mevzuat hükümlerini bir kez daha hatırlatma ihtiyacı duyar. Bu kapsamda bir tutuklama veya hapis cezasını öngören mahkûmiyet kararının infazında sağlanması gereken koşulların, insan onuruna saygıyı koruyacak nitelikte olmasının gerekliliği açıktır (*Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Kararı*, [2017/24680](#), T. 13.10.2020, § 57). Bir tutuklama veya hapis cezasını öngören mahkûmiyet kararının infazında bir kişinin; insan onuruna saygılı koşullar altında tutulması, infazın uygulanma şekli ve usulünün tutuklamanın veya mahkûmiyetin doğasında var olan kaçınılmaz ızdırıp seviyesini aşan bir sıkıntı ve zora maruz bırakılmaması gerekir (*Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Mechenkov/Rusya Kararı*, [35421/05](#), 07.02.2008, § 100). Bir diğer ifadeyle hükümlü ve tutuklular, hukuka uygun olarak uygulanan kararın sonucu olarak özgürlük hakkı dışında genel olarak tüm temel hak ve özgürlüklerden yararlanmaya devam ederler (*Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Kararı*, [2017/35818](#), 20.10.2020, § 27; *Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Hirst/Birleşik Krallık Kararı*, [74025/01](#), 06.10.2005, § 69) ve hürriyeti bağlayıcı cezayı gerektiren mahkûmiyet veya tutuklama kararının yerine getirilmesinde aranacak koşulların insan onuruna saygıyı koruyacak nitelikte olması gerekir (*Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Kararı*, [2017/24680](#), 13.10.2020, § 57)

Bu kapsamda Devletin tüm organlarının temel hak ve özgürlüklere saygı duyması gerektiği, bir mahkeme kararı neticesinde özgürlüklerinden mahrum bırakılsalar dahi hükümlü ve tutukluların temel hak ve hürriyetlerin tamamına kural olarak sahip oldukları ancak ceza infaz kurumunda bulunmanın doğal sonucu olarak suçun önlenmesi, ceza infaz kurumunun güvenliği, düzeni ve disiplininin sağlanmasına yönelik gerekliliklere bağlı olarak sahip olunan haklar bakımından sınırlamaya tabi tutulabilecekleri, bu durumda dahi sınırlamanın zorunlu bir

ihtiyaca karşılık gelmesi ve müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında orantılık olması gerektiği, aksi takdirde demokratik toplum düzeninin gereklerinin ihlal edileceği konusunda herhangi bir tereddüt bulunmamaktadır.

Yukarıda infaz hukukundaki temel ilkelerinden birkaçına kısaca değindikten sonra inceleme yapılan ceza infaz kurumlarındaki hükümlü ve tutuklular tarafından dile getirilen şikâyet, beyan ve taleplere ilişkin Komisyonumuzun değerlendirmeleri aşağıdaki gibidir.

b. Kurum Kapasitesi

Kampüste özellikle adli suçlardan dolayı barındırılan hükümlü ve tutukluların koğuşlarında kapasite üstü barındırılma sorununun olduğu, koğuşların kanalizasyon alt yapısının kokuya neden olduğu, incelenen her iki ceza infaz kurum binasının da eski olduğu ve ısınma problemi yaşandığı gözlemlenmiştir. Bu hususta fiziki koşul ve imkânların gözden geçirilmesinde fayda olacağı düşünülmektedir.

c. Beslenme

Yemeklerin yeterli ve besleyici olmadığı, aynı zamanda yemek kalitesinin düşük olduğu ve yemek çeşitliliğinin az olduğuna dair şikâyetlerin giderilmesi için bütçe imkânları elverdiği ölçüde günlük iâşe bedelinin uygun görülecek miktarda artırılması yönünde çalışmalar yapılması uygun olacaktır.

Birçok temel ihtiyaç maddesinin tedarik edilemediğine ve kantinden alınan ürünlerin fiyatlarının piyasa rayicinden yüksek olduğuna dair şikâyetlerin önüne geçilmesi adına aynı ürün grubunda, marka çeşitliliğinin sağlanarak farklı fiyat aralıklarında ürün temin edilerek herkese ekonomik durumunda göre alışveriş yapma imkânının sağlanması uygun olacaktır.

d. Çocuğu Okula Gidenlerin Ziyaretlerinin ve Telefon Haklarının Hafta Sonuna Alınması

Çocuğu okula giden hükümlü ve tutukluların görüşlerinin hafta sonuna alınmaması nedeniyle çocuğun okula gitmek ve ziyarete gelmek şeklinde bir seçime zorlandığı ve aynı sorunun telefon görüşmelerinde de yaşandığına dair şikâyetler konusunda bu tür uygulamalar nedeniyle çocukların mağduriyet yaşaması konusunda Komisyonumuz daha önceki raporlarından anlaşılacağı üzere büyük önem vermektedir. Komisyonumuz çocuğun üstün yararı ilkesi çerçevesinde öğrenim gören çocuklar bakımından kurumun şartları ölçüsünde gerek ziyaretlerin gerekse telefon görüşmelerinin hafta sonu yaptırılması gerektiği kanaatindedir. Kaldı ki ziyaret ve telefon görüşmelerinin hafta sonuna alınması aynı zamanda

aile ilişkilerinin devamlılığı sağlamak bakımından elzemdir. Bu bağlamda özellikle personel sayısının az olmasına bağlı olarak muhtemel güvenlik riskleri de göz önünde bulundurulmak suretiyle hakkaniyete uygun bir çözüm yönteminin geliştirilmesi gerektiği Komisyonumuzca düşünülmektedir.

e. Muayene, Tedavi ve Hastaneye Sevk

Kelepçeli muayene ve tedavi konusundaki şikâyetlerle ilgili olarak Komisyonumuz öncelikle hükümlü veya tutukluların ceza infaz kurumu dışında bulundukları süre boyunca kaçmalarının önlenmesi ve kendilerine veya başkalarına zarar vermelerinin önüne geçilebilmesi amacıyla kolluk görevlileri tarafından kelepçe gibi bedensel hareketleri kısıtlayıcı araçların kullanılmasının kural olarak mümkün olduğunu ancak bu araçların kullanımının tedbirin amacını aşacak boyuta ulaşmaması gerektiğini aksi takdirde kötü muamele yasağının ihlal edileceğini hatırlatma ihtiyacı duyar (*Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Kararı, [2018/6657](#), 24.03.2021, § 33-34*). Bir diğer ifadeyle hükümlü ve tutukluların hastaneye nakilleri veya hastanede bulundukları sürede kelepçe kullanılması tek başına kötü muamele oluşturmamaktadır. Ancak kelepçeleme tedbirin gerekli olmadığı hâlde veya kelepçelenen kişinin fiziksel özelliklerinin dikkate alınmadan orantısız kullanımının kötü muamele oluşturacağı şüphesizdir (*Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Kararı, [2016/1616](#), 15.09.2020, § 42*). Dolayısıyla hangi gerekçelerin kelepçe kullanılmasını gerektirdiğinin uygulama öncesinde açık bir biçimde ortaya konularak ileride ortaya çıkabilecek hak ihlali iddialarının engellenmesi gerekmektedir.

Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetim, Dış Koruma, Hükümlü ve Tutukluların Sevk ve Nakilleri ile Sağlık Hizmetlerinin Yürütülmesi Hakkında Protokolün 38. maddesinin birinci fıkrasında ceza infaz kurumu müdürlüğü bulunan yerlerdeki hastanelerde firara karşı engellerin bulunduğu muhafazalı muayene odaları oluşturulacağı ve ikinci fıkrasında da hükümlü ve tutukluların hastanelerdeki muayenelerinin firara karşı engellerin bulunduğu muhafazalı odalarda yapılacağı, jandarma personelinin muayene esnasında oda dışında bulunacağı ve gerekli güvenlik tedbirlerini alacağını, doktorun yazılı olarak talep etmesi halinde jandarma personelinin, hükümlü ve tutuklunun kadın olması durumunda ise varsa öncelikle kadın infaz ve koruma memurunun muayene odasında bulunacağı hükme bağlanmıştır.

Yukarıda zikredilen mevzuat ve mahkeme içtihatları kapsamında muayenelerin kelepçeli olarak yapıldığı ve bu uygulamanın kabul edilmemesi halinde muayenenin yaptırılmayarak hükümlü ve tutukluların kuruma geri getirildiği şikâyetleri karşısında mezkûr

Protokol hükmünün titizlikle uygulanmasına özen gösterilmesi gerekmektedir. Ayrıca doktorun yazılı olarak talep etmesi kaydının hangi hallerde geçerli olacağına dair Protokole açık bir hüküm konulabileceği gibi bu talebin gerekçelendirilerek bir nüshasında da muayene edilecek hükümlü ve tutukluya verilmesi yönünde düzenleme yapılması uygun olacaktır. Bu şekilde kelepçeli muayene uygulamalarında keyfiliğin önüne geçilebilecek ve personelin daha dikkatli davranması sağlanmış olacaktır.

Hürriyetinden mahrum bırakılan kişilerin hasta olmaları halinde Devletin bu kişilere gerekli tıbbi yardımı sağlama yükümlülüğü bulunduğunu, bu yükümlülüğün gereği gibi yerine getirilmemesi durumunda ilgilinin hayatı veya vücut bütünlüğü bakımından tehlike arz eden acil bir duruma, ağır veya uzun süreli bir acı çekmesine sebebiyet verilmiş olması veya bu sonuçlar gerçekleşmemesine rağmen ilgilinin tıbbi yardımdan mahrum kalmış olması nedeniyle yaşadığı stres, huzursuzluk veya aşağılanma hissine bağlı olarak muamelenin insan haysiyeti ile bağdaşmayan düzeye ulaşacak ciddiyette olması hâlinde Anayasa'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrasının ihlaline neden olabilmektedir (*Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Kararı, 2015/7162, 23.01.2019, § 53*). Bir diğer ifadeyle bir kişinin insan onuruna saygıyı gerektiren koşullarda tutulmasını teminen Devletin gerekli tıbbi yardımı sağlaması ve bu suretle hükümlü ve tutukluların sağlık ve esenliğini koruması gerekmektedir (*Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Paladi/Moldova, 39806/05, 10.03.2009, § 71*). Bu ilkeler kapsamında ameliyat olan ve akabinde periyodik kontrolleri olan hükümlünün gerekli kontrolleri yapılmadığı için tedavinin devamı niteliğindeki ameliyatı artık olamadığı ve kurum personelinin bu konudaki ihmali davranışları nedeniyle sağlık hizmetlerinden yararlanma hakkının ihlal edildiğine dair şikâyetler hakkında Komisyonumuz, gerekli incelemelerin yapılarak iddiaların gerçekliğinin araştırılmasının zaruri olduğu kanaatindedir.

Ceza infaz kurumlarında sağlık konusunda yaşanan sorunun en önemli nedenlerinden birinin personel eksikliği olması nedeniyle bu alanda ihtiyaç duyulan yeteri kadar personelin istihdam edilerek sorunun çözülmesi gerekmektedir. Sağlık personeli konusunda yaşanan sıkıntıların çözülmesi adına Sağlık Bakanlığı ve Adalet Bakanlığı Arasında Ceza İnfaz Kurumlarındaki Sağlık Hizmetlerinin Düzenlenmesi Hakkında Protokolde gereken düzenlemeler yapılarak belli sayının üzerinde hükümlü ve tutuklu barındırılan ceza infaz kurumlarında, kurum kapasitesine bağlı olarak bulundurulacak doktor ve diğer sağlık personeli sayılarının açıklığa kavuşturulması seçeneğinin göz önünde bulundurulması uygun olacaktır. Aynı Protokolün 5. maddesine göre; 1.000 ve üzerinde hükümlü ve tutuklu bulunan her

kurumda aile hekimliği pozisyonu ihdas edilerek sağlık hizmeti sunulmakta ve kampüs içerisinde bulunup 1000 ve üzerinde hükümlü ve tutuklu barındıran kurumlar da bu kapsamda değerlendirilmektedir. Hükümlü ve tutuklu sayısı 1.000'e kadar olan kurumlar durumu uygun olan en fazla üç aile hekimine bağlanmakta, ilgili aile hekimi sağlık hizmetini, gezici sağlık hizmeti kapsamında vermektedir. Aile hekimliği uygulamasına geçilmemiş illerde ise hükümlü ve tutuklu ile personel sayısı 1.000'in üzerinde olan kurumlarda haftada 5 tam gün, 500 ila 1.000 arasında olan kurumlarda haftada 5 yarım gün, 500'ün altında olan kurumlarda haftada 2 yarım gün tabipli sağlık hizmeti verilmektedir. Anılan madde uyarınca sağlık hizmetinin ne şekilde görüleceği, kurumda barındırılan hükümlü ve tutuklu sayısına göre belirlendiğinden, bu maddede değişiklikle belirlenen sayıların azaltılarak hizmetin daha etkin bir biçimde yerine getirilmesinin sağlanması Komisyonumuzca tavsiye olunmaktadır.

f. Radyo, Televizyon Yayınları ile İnternet Olanaklarından Yararlanma

Kimi televizyon kanallarının talep edilmesine rağmen yayın listesine dâhil edilmediğine dair şikâyetler de Komisyonumuz tarafından öncelikle mevzuat hükümleri çerçevesinde değerlendirilmiştir.

Televizyon yayınlarından yararlanma hakkı, Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 67'nci maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre; hükümlü ve tutuklular, ceza infaz kurumlarında merkezî yayın sistemi bulunduğu takdirde bu sisteme bağlı olarak radyo ve televizyon yayınlarını izleme hakkına sahiptir. Merkez yayın sistemi bulunmayan kurumlarda, yararlı olmayan yayınların izlenmesini ve dinlenmesini engelleyecek önlemler alınmak suretiyle bağımsız anten kullanılarak televizyon ve radyo izlenmesine ve dinlenmesine izin verilmekte, bu cihazlar, bedeli kendisi tarafından ödenmek koşuluyla hükümlü adına kurumca satın alınmakta ve her ne biçimde olursa olsun dışardan gelenler tarafından getirilen radyo, televizyon ve bilgisayarlar kuruma alınmamaktadır.

Unutmamak gerekir ki, ceza infaz kurumunda bulunmanın kaçınılmaz sonucu olarak merkezî yayın sistemi kapsamında tüm hükümlü ve tutukluların ortak erişimine açılacak bir kanal listesi hazırlanması zorunlu olup, herkes için bireysel bir yayın listesinin oluşturulması mümkün değildir. Merkez yayın kapsamında gösterilecek kanalların tespitinde ise hükümlü ve tutukluların bireysel talepleri göz önüne alınmaktadır. Yayın listelerinin ne suretle oluşturulacağı yönünde mevzuatta açık bir hüküm bulunmamasına rağmen idare ve gözlem kurulları, demokratik bir yöntem tercih ederek hükümlü ve tutuklular arasında anket yaparak

merkezî yayında bulunacak kanalları belirlemektedir. Ancak yayın listesinin belirlenmesi amacıyla yapılan ankette bir kanalın tercih edilmesi, o kanalın yayın listesine alınması için tek başına yeterli değildir (*Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Kararı, BN. [2014/4397](#), T. 21.09.2016 § 44*). Bu yayın listesi oluşturulurken kurumun imkânları, kurum kapasitesi ile infaz hukukunun gerekliliklerinin göz önünde bulundurulması gerektiği açıktır (*Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Kararı, BN. [2014/13310](#), T. 18.07.2018 § 23*). Bu konuda infaz hukukunun gerekliliklerinden en önemlisi, kurum güvenliğinin sağlanmasıdır. Bu gereklilik karşısında kurum güvenliğini tehlikeye düşürecek nitelikte yayın yapan kanalların yayın listesine alınmamasının hukuka aykırılık teşkil etmeyeceği açıktır.

Diğer taraftan ceza infaz kurumlarında düzenin ve güvenliğin sağlanması ve bu hususu tehdit edecek her türlü uygulamanın engellenmesi, kurum idaresinin başlıca görevidir. Dolayısıyla talep edilen kanal veya kanalların izlenmesine izin verilmesi durumunda adli ve terör hükümlüleri arasında infiale neden olabilme riski öncelikle göz önünde bulundurulmalıdır. Yapılan ankette yüksek talep görmesine rağmen ceza infaz kurumunda düzen ve disiplinin sağlanması amacıyla herhangi bir kanalın merkezî yayına alınmaması mümkündür. Kaldı ki, RTÜK tarafından söz konusu kanalın yasaklanmamış olması da ankette yüksek talep gören kanalın yayın listesine alınması için yeterli değildir (*Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Kararı, BN. [2014/4397](#), T. 21.09.2016 § 45*). Yayın listesinde bulunacak kanallar belirlenirken bazılarının liste dışında bırakılması, ceza infaz kurumlarında düzenin ve güvenliğin sağlanması ve kamu düzeninin sağlanması amacıyla demokratik toplum düzeni bakımından Komisyonumuz tarafından da gerekli görülmektedir.

g. Kendi İstekleri ile Nakil

İsteğe bağlı nakil taleplerinin karşılanmadığı, öyle ki kimi hükümlü ve tutukluların bu taleplerin karşılanmaması nedeniyle yıllardır - ki bu durumun bazı hükümlü ve tutuklular bakımından 5 yılı aşkın süreleri bulabildiği- aile görüşü yapamadığı, bu durumun da aile ilişkilerinin zayıflamasına ve hükümlü ve tutukluların psikolojileri üzerinde olumsuz etkilerinin olduğuna dair şikâyetler, yapılan incelemelerde sıklıkla karşılaşılan şikâyetlerin başında gelmektedir.

Anayasa, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Kanun hükümlerinin hükümlü ve tutuklulara barındırılacakları ceza infaz kurumunu seçme hakkı vermediği ve hükümlü ve tutukluların ailelerinden veya evlerinden belirli bir mesafeye yerleştirilebilmelerinin

hapsedilmenin kaçınılmaz bir sonucu olduğu açıktır (*Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Polyakova ve Diğerleri/Rusya*, [35090/09](#) ve *Diğer Üç Başvuru*, 07.03.2017, § 100). Dolayısıyla bir kişinin hapsedilmesi, doğası gereği o kişinin özel ve aile hayatına sınırlama getirmektedir (*Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Messina/İtalya*, [25498/94](#), 28.09.2000, § 61). Ancak ziyaretlerin çok zor koşullarda gerçekleştirilebildiği veya imkânsız hale geldiği durumlarda hükümlü ve tutukluları ailesinden çok uzak bir ceza infaz kurumunda tutmak, aile üyelerinin kişiyi ziyaret etmesini engellediğinden ve bu ziyaretler aile hayatını sürdürmek için hayati önem taşıdığından, adil bir dengenin kurulması gerekmektedir. Dolayısıyla yakın aile üyeleriyle temasın sürdürülmesine yönelik çalışmaların yapılmasının aile hayatına saygının önemli bir parçası olduğu konusunda tartışma yoktur (*Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Vintman/Ukrayna*, [28403/05](#), 23.10.2014, § 78). Komisyonumuz, isteğe bağlı nakil talepleri konusunda yukarıda zikredilen hususları, Covid-19 salgını sürecinin getirdiği zaruretlerden bağımsız olarak hatırlatma ihtiyacı duyar. Bu bağlamda Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun “*Kendi İstekleri İle Nakil*” başlıklı 54’üncü maddesinin öngördüğü koşulları taşımak kaydıyla aile hayatının devamlılığının sağlanması için özellikle çok uzun sürelerden beri aile ziyareti gerçekleştirememiş hükümlülerin isteğe bağlı nakillerinin, gerçekleştirilmesinin uygun olacağı düşünülmektedir.

h. İyi Hâl Değerlendirmesinin Yapılmaması

Kurumda iyi hal değerlendirmesi yapılmadığı için denetimli serbestlik hakkından yararlandırılmadıklarına dair şikâyetler hükümlüler tarafından yoğun olarak dile getirilmiştir.

Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 89’uncu maddesinin;

Birinci fıkrasında hükümlülerin, ceza infaz kurumlarında bulundukları tüm aşamalarda, ceza infaz kurumlarının düzen ve güvenliği amacıyla konulmuş kurallara uyup uymadıkları, haklarını iyi niyetle kullanıp kullanmadıkları, yükümlülüklerini eksiksiz yerine getirip getirmediikleri, uygulanan iyileştirme programlarına göre toplumla bütünleşmeye hazır olup olmadıkları, tekrar suç işleme ve mağdura veya başkalarına zarar verme riskinin düşük olup olmadığı hususlarında idare ve gözlem kurulu tarafından iyi hâlin belirlenmesine esas olmak üzere en geç altı ayda bir değerlendirmeye tabi tutulacakları,

İkinci fıkrasında infazın tüm aşamalarında hükümlülerin katıldığı iyileştirme ve eğitim-öğretim programları ile spor ve sosyal faaliyetler, kültür ve sanat programları, aldığı sertifikalar, kitap okuma alışkanlığı, diğer hükümlü ve tutuklular ile ceza infaz kurumu

görevlileri ve dışarıyla olan ilişkileri, işlediği suçtan dolayı duyduğu pişmanlığı, ceza infaz kurumu kuralları ile kurum bünyesindeki çalışma kurallarına uyumu ve aldığı disiplin cezalarının dikkate alınacağı,

Beşinci fıkrasında kanunlarda iyi hâlliliğin arandığı durumlarda, hükümlülerin tutum ve davranışlarının değerlendirilmesi bakımından bu madde hükümlerinin uygulanacağı,

Altıncı fıkrasında açık ceza infaz kurumuna ayırmaya, denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak cezanın infazına ve koşullu salıverilmeye ilişkin olarak tutum ve davranışları olumsuz değerlendirilen hükümlülerin yeniden değerlendirilmeye tabi tutulma sürelerinin bir yılı geçemeyeceği,

Yedinci fıkrasında da idare ve gözlem kurulu tarafından yapılacak değerlendirmelere esas olacak ilkeler ve kurulun bu maddeye ilişkin çalışma usul ve esasları ile tutum ve davranışları olumsuz değerlendirilen hükümlülerin yeniden değerlendirilmeye tabi tutulma sürelerinin yönetmelikle düzenleneceği,

hükme bağlanmıştır.

Bu kapsamda Kanunun 89'uncu maddesinin yedinci fıkrası uyarınca Gözlem ve Sınıflandırma Merkezleri ile Hükümlülerin Değerlendirilmesine Dair Yönetmelik 01.01.2021 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Anılan Yönetmeliğin;

31'inci maddesinin birinci fıkrasında hükmün infazına başlanması ile birlikte, ceza infaz kurumlarında bulunduğu süre içerisindeki tutum ve davranışları, kurum düzeni ve güvenliğine katkısı, yükümlülüklerini yerine getirmesi ile yürütülen iyileştirme ve topluma kazandırma programlarına katılımı sonucunda hükümlünün gösterdiği gelişimin ölçülerek puanlanacağı, bu amaçla hükümlülerin; katıldıkları eğitim-öğretim faaliyetleri, psiko-sosyal yardım programları, destekleyici programlar ile infaz sürecindeki tutum ve davranışları “*artı puan*” ve aldıkları disiplin cezaları “*eksi puan*” şeklinde puanlanarak iyi hâl değerlendirmesine esas “*gelişim puanı*” belirleneceği,

33'üncü maddesinin üçüncü fıkrasında aynı Yönetmeliğin 31 ve 32'nci maddelerine göre yapılan hesaplama sonucunda, gelişim puanı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından belirlenen eşik puanın altında olan hükümlü hakkında; açık ceza infaz kurumuna

ayrılma, kalan cezasını denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak infaz etme ve ceza infaz kurumlarından doğrudan koşullu salıverilme işlemlerine yönelik iyi hâl kararı verilmeyeceği,

34'üncü maddesinin birinci fıkrasında da hükümlülerin, gözlem sonucu gönderildikleri çocuk eğitimevleri ile açık ceza infaz kurumları dâhil tüm ceza infaz kurumlarında ilgili servislerce gözlem değerlendirme raporları ile en geç altı ayda bir gelişim değerlendirme raporlarının düzenlenmesine devam edileceği,

hükme bağlanmıştır.

Ana çerçevesi yukarıda zikredilen mevzuat hükümleri ile belirlenmiş olan iyi hal değerlendirmesinde esas olan hükümlülerin iyileştirilmesi ve bu amaçla da eğitim-öğretim faaliyetleri, psiko-sosyal yardım programları ve destekleyici programlara katılımlarının sağlanmasıdır.

r. Dilekçe Hakkının Kullanılması

Dilekçelerin işleme alınmadığı ve kamu kurumlarına gönderilmediği iddiaları genel olarak dile getirilmiş olup Komisyonumuz, bu şikâyetlerle ilgili olarak öncelikle Anayasanın 74'üncü maddesinde ifadesini bulan vatandaşlar ve karşılıklılık esası gözetilmek kaydıyla Türkiye'de ikamet eden yabancılar kendileriyle veya kamu ile ilgili dilek ve şikâyetleri hakkında, yetkili makamlara ve Türkiye Büyük Millet Meclisine yazı ile başvurma hakkına sahip olduğu ve kendileriyle ilgili başvuruların sonucunun gecikmeksizin dilekçe sahiplerine yazılı olarak bildirilmesi gerektiği kuralını hatırlatma ihtiyacı duymaktadır.

s. İnfaz Koruma Memurlarının Durumu

Ceza infaz kurumlarında görev yapan personelin yoğun ve ağır iş yükü altında çalıştığı bilinen bir gerçek olmakla birlikte bu durum bizzat yerinde yapılan incelemelerde de görülmektedir. Bu sorunun çözülmesi için personel sayısının yeterli seviyeye çıkarılması için gereken adımların atılmasının elzem olduğu görülmektedir. Diğer taraftan yoğun ve ağır iş yükü altında çalışan infaz koruma memurlarının özlük hakları başta olmak üzere çalışma koşullarında iyileştirme yapılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir. Bu kapsamda infaz koruma memurlarının 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu uyarınca tabi oldukları hizmet sınıfının değiştirilmesi bir başka yöntem olarak benimsenebilir. Ayrıca sözleşmeli olarak çalışan infaz koruma memurları ile kadrolu olanların özlük hakları başta olmak üzere birçok konuda farklı hükümlere tabi tutulmaları, eşit işe eşit ücret ilkesi ve fırsat eşitliği ilkelerine aykırılık teşkil

etmektedir. Çalışma barışını bozan bu uygulamalara yönelik çalışmalar yapılmasının bu alanda yaşanan sorunlarının büyük oranda çözülmesine yardımcı olacağı düşünülmektedir.

7. SONUÇ

Hükümlü ve Tutuklu Haklarını İnceleme Alt Komisyonu tarafından 18/11/2023 tarihinde Mardin E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda ve Midyat M Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda gerçekleştirilen inceleme ziyareti sonucunda elde edilen tüm bilgi ve belge ile yapılan görüşmeler neticesinde tanzim edilen raporumuz İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığına saygı ile arz olunur.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU
HÜKÜMLÜ VE TUTUKLU HAKLARINI İNCELEME ALT KOMİSYONU

KARAR CETVELİ

Toplantı No : 3

Karar No : 4

Tarih : 31.01.2024

Karar : Mardin Ceza İnfaz Kurumları Raporu Kararı

Yasama Dönemi: 28

Yasama Yılı : 2

Başkan İbrahim YURDUNUSEVEN Afyonkarahisar Milletvekili	Üye Mustafa ALKAYIŞ Adıyaman Milletvekili
Üye Abdurrahman TUTDERE Adıyaman Milletvekili <i>Muhalefet Şerhi Vardır</i>	Üye Yüksel Selçuk TÜRKOĞLU Bursa Milletvekili <i>Toplantıya Katılamadı</i>
Üye Mustafa YAVUZ Bursa Milletvekili	Üye Mehmet Sait YAZ Diyarbakır Milletvekili
Üye Adem YILDIRIM İstanbul Milletvekili	Üye Naci ŞANLITÜRK Ordu Milletvekili
Üye Mahmut TANAL Şanlıurfa Milletvekili <i>Muhalefet Şerhi Vardır</i>	Üye Nevroz Uysal ASLAN Şırnak Milletvekili <i>Toplantıya Katılamadı</i>

CUMHURİYET HALK PARTİSİNİN EK GÖRÜŞÜ, MUHALEFET ŞERHİ

✓ Komisyonumuzca ziyaret gerçekleştirilen Mardin E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'na ait binalar, çok eski bir yapı hüviyetindedir. 1976 yılında hizmete açılan söz konusu cezaevi binaları, olası şiddetli depremlerde yıkılma tehlikesi barındırmaktadır. Türkiye'nin bir deprem ülkesi olduğu gerçeği de göz önünde bulundurularak, olası faciaların önüne geçilmesi amacıyla Mardin E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'yla ilgili gerekli tedbirler alınmalıdır.

✓ Eski yapısının da etkisiyle Mardin E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda havalandırmadan kanalizasyon kokusu gelmektedir. Bu durum, hükümlü ve tutuklular tarafından şikâyet olarak iletilmiştir. Kanalizasyon alt yapısının yenilenmesi gerekmektedir. Kanalizasyon alt yapısının belli aralıklarla temizlenmesi gerektiği, aksi halde taşmaya ve kokuya sebebiyet verdiği yönündeki talep ve şikâyet, Midyat M Tipi Ceza İnfaz Kurumu'nda kalan kişiler tarafından da dile getirilmiştir.

✓ Mardin E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'ndaki hükümlü ve tutuklular, sıcak ve soğuk suya erişim ve ısınma sorunlarını dile getirmişlerdir. Söz konusu cezaevinde kalan bazı mahpuslar, müzik kanalı, Kürtçe ve Arapça yayın yapan kanallara yer verilmesi talebini iletmışlerdir.

✓ Ayrıca tutuklular, personelin kendilerine sinkaflı konuşmak suretiyle sözlü şiddet uyguladığına dair şikayetlerini dile getirmişlerdir.

✓ Buradaki hükümlü ve tutukluların “yemeklerin iyi çıkmadığı” yönündeki şikâyetler de mahpuslar tarafından dile getirilmiştir. Ayrıca kantin fiyatlarının da pahalı olduğu tutukluların şikayetleri arasındadır.

✓ Diğer yandan tutuklular hırsızlık sorunun şikayet etmiş, bu konuda önlem alınması gerektiğini ifade etmişlerdir.

✓ Hem Mardin E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda hem de Midyat M Tipi Ceza İnfaz Kurumu'nda ACEP (Akıllı Teknolojilerin Ceza İnfaz Kurumlarına Entegrasyonu Projesi) sistemi bulunmamaktadır. Bu yöndeki eksikliğin giderilmesi gerekmektedir.

✓ Hapishane koğuşlarının kirli olduğu, ring araçlarının kirli olduğu yönünde şikayetler iletilmiştir.

✓ Mardin E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'ndaki ve Midyat M Tipi Ceza İnfaz Kurumu'ndaki hükümlü ve tutukluların, koğuşlarında kapasite üstü barındırılması sorununun, beslenme sorununun, yemeklerin iyi pişirilmemesi sorununun, muayene, tedavi ve hastaneye sevk sorununun çözüme kavuşturulması gerekmektedir.

✓ Ceza İnfaz Kurumları ve Tutukevleri İzleme Kurulunun raporlarında, ziyarette bulunan Komisyon üyeleri ve ziyarette yer alan diğer görevliler hakkında bilgilere yer verilmemiştir. Meslek tanımına, görev yerine ilişkin bilgilere yer verilmemiş olması, raporu eksik kılmaktadır. Bu eksiklik, raporun denetlenebilirliğini zedelemekle birlikte ilgili kişiden bilgi alınmasına ihtiyaç duyulması halinde sürecin zorlaşmasına sebebiyet vermektedir.

✓ Tespit edilen ihlallerin ve mahpus taleplerinin her bir koğuş için ayrı ayrı ve detaylı bir biçimde yazılmamış olması, taleplerin karşılanmasını ve ihlallerin önlenmesini zorlaştıracak gibi geri bildirim oluşturabilme açısından da süreci sekteye uğratmaktadır.

✓ Diğer yandan Mardin E Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'ndaki ve Midyat M Tipi Ceza İnfaz Kurumu'ndaki hükümlü ve tutuklulara yönelik saat takma ve tespih taşıma yasağının kaldırılması gerekmektedir.

Abdurrahman TUTDERE
Adıyaman Milletvekili

Av. Mahmut TANAL
Şahliurfa Milletvekili